

Veszeka Attila

A költő, aki hülye verseket írt

(Részletek a készülő regényből)

Első megálló, melyben a költő, bizonyos mértékben, megmutatkozik

A költő Hátrahajlás Janikával ivott a Kőbölcsőben. Egy Pilsner Urquell zöld üvegen babrált. Még félig józan volt, Janika már be volt baszva. Elképesztő mértékben.

Még az átkosból ismerték egymást. Akkoriban egy halottas kórus tenor szólamában nyomták a gyászdalokat (pedig a költő bariton volt). Temetéseken énekeltek. A kórus infernalisán szólt, de erről később. Janika felkapta a fröccsét: „Igyunk, Gijó!” A költő rendesen meghúzta az üveget. Régi barátai mind Gólyának hívták, mert elképesztően hosszú lábakkal áldotta meg a Paley-féle órásmester. Százkilencvenhat centisre sikeredett, amiből a későbbiekben igen sok baja lett. Ha balhéba keveredett, mindig ő bukott le elsőnek. És balhékból sohasem szenvedett hiányt. Janika, valami beteges okból, minden nevet elferdített. Gólya = Gijó. Keresztnevének eposzi jelzője is magyarázatra szorul. Ha szintre itta magát, meggörcsült, de nem előre, hanem hátrafelé. Amíg a normális részegek idő múltán az asztalukon megképződött szesztócsákba borultak, a pult mellett szobrozó Janika, a maligán-fok emelkedésével egyenes arányban hátrafelé hajlott, míg végül valószínűleg is úgy festett, mint egy Fosbury-tehcnikával operáló magasugró. A költő kontójára ivott, de nem volt ingyenélő. Cserébe, jó előbb, megtanította guberálni. Mivel évtizedek óta az utcán élt, felsőfokon vágta a témát. Nem csak a guberálás elméletét adta le, technikai bemutatókat is tartott. „Gyere, Gijó, megmutatom, mi módon kapd ki ezzel – és megrázta a kezében lévő, drótból hajlított görbe kampót – az üres üvegeket!” – miközben szabad kezével felhajtotta a kuka fedelét. Ördögien ügyes volt. A költő legalább háromszor annyi idő alatt halászott ki egy palackot, mint mestere, de keményen próbálkozott, mert mit lehessen tudni.

A kukázás atyamestere, ifjonti éveiben, fenomenális szólógitáros volt. Jimi Hendrixben utazott. Neves rock együttesek veszködtek érte, de lassan mindből kiitta magát. „Janika, szóló!” – ordított rá a zenekarvezető a Juhász Gyula tanárképző, a jugyu, szalagavatóján, mire Janika, mint kivágott szálfá, gitárostól hanyatt esett, és úgy is maradt. Máskor a szendvicses tálcákba dőlt gitárostól (és hanyatt), a KISZÖV (Kommunista Ifjak Szövetsége) Klubban. (Talán felrémlített előtte a kommunizmus kísértete, mely épp akkor járta be – ki tudja hányadszor – Európát, útjába ejtvén a KISZÖV Klubot.) Egész életét a hátrafelé dőlés kísértette. A legkisebb mértékben sem bírta a feszültséget. A legapróbb lelki gyík is a kocsmába terelte, ahonnan gyakorta a felesége próbálta meg kihorgászni. Ügyesnek kellett lennie, mert Janika kurvára figyelt. Nem csupán a filhallása volt átlagon felüli. A látása is kiváló lévén nehezen volt észrevétlenül megközelíthető. Az asszonyra különösen ki volt hegyezve. Amint megorrontotta, már csusszant is a kocsmasztal alá, miként lékjébe a jegesmedvétől úzótt foka. Az asztaltársaságnak már csak annyi feladata maradt, hogy a kétségbeesett fehércseléd előtt letagadja a terítő takarásában lélegzetét visszafojtva lapuló Janikát. Veszély múltán aztán újfent a felszínre tört. „Ne nősz meg, Gijó!” – mondotta ilyenkor fejét ingatva, szemében a világ minden fájdalomával, és szájához emelte a korsót. Illuminált állapotának egy jól meghatározható fázisában – balkezében az üveget szorongatva, jobbkezelével teátrálisan hadonászva (ad maiorem Dei gloriam) – szavalt. Adyt. Minden versszak után egyre nagyobb ívben hajolva hátra, míg a poéma végére érve verben forgó szemei már a háta megetté teret pásztázták. „Áldomást tartok. Künn vaksötét zivatar harsog. (A zivatar szót ilyenkor már gyakorta zivatagnak ejtette, mert az r betű kimondásához nyelvizmai nem asszisztáltak.) Olyan, milyenben kőtáblát kapott népösszetartó, nagy eszű Mózes... Az asztalomon gyilkoló szesz... Ennek a gyilkos, butító lének nagy szerepet szánt a balga élet, öntudatrabló egyedül

itt lenn... az alkohol, a romboló isten!... A nagy tudóktól nem maradtak tettek, ők a nagyságnak mártírjai lettek. Csodás fejük oly rémes lázban égett, mihez jeget nem adhatott az élet, szemük olyan kegyetlen tisztán látott, hogy pokolnak látták meg a világot, s kik rátermettek messiási sorsra: belefűltek mámorba, alkoholba. Züllött nagyok, mártírjai az agynak, ez éjszakát tiértetek virrasztom, bizsereg már a mámor agyvelőmben: én nem hiszem, hogy valaha virradjon. Ferdült agyagnak mindig ez a sorsa. Bolondokháza vagy a zsibbadt mámor. Nőni fog ti számotok sokáig, felejtett, züllött, félisteni tábor. A lázas agy butuljon el örökre, nagy gondolatra szükség nincsen itt – e gyilkos szeszt tirátok köszöntöm, nyugalmatokra: elzüllött zsenik!” A zengemény végére érve aztán ténylegesen olybá tűnt, mint egy ősmagyar reflex-íj. Csakhogy a Janika sohasem csapódott vissza. Úgy maradt. A költő ilyenkor mindig arra gondolt, ha szobrot emelne Janikának a hálátlan utókor, ebben a pózban lenne a legautentikusabb. Egy kemény ivászatukon halálra váltan rontott ki a mosdóból: „Gijó, bazmeg, akasztott ember van a budiban!” A költő tüzetesen átvizsgálta a klótyót: üres volt. Delirium tremens – konstátálta, és visszaballagott a félbehagyott üvegek társaságához.

Ez idő tájt a költő még nem volt igazi költő. Amikortól költőnek nevezte magát, az egy jól meghatározható időpont volt. Komoly jelei voltak, és ezek a jelek csak évek múltán mutatkoztak, bár már ekkoriban is költőnek tudta magát, de az állandó, súlyos kételkedés önmagában folyamatosan le is rombolta ezt a hiedelmet. „Agyaglábakon álló költő” – így aposztrofálta egyik nagy tudású barátja, és nagy tudásúakból aztán nem volt hiány körülötte. Pláne, ha komolyan be voltak állva. Ez volt az az időszak, amikor úgy hitte, egy igazi művész iszik, mint a gödény. Mint istenítettje, Utrillo, aki gyakorlatilag mindent meg tudott inni, az arcvíztől a sósborszeszig. Kedvelte a róla keringő történeteket. Hogy úgy volt legkönnyebben festésre fogható, ha bezárták egy szobába egy ecsettel meg egy vászonnal, s csak akkor adtak neki alkoholt, ha elkészült a képpel, persze addigra a csóka már rendesen bezloplált mindent, ami a keze ügyébe került, szisztematikusan letakarítva a fürdőszoba polcait is. Ráadásul, valami rejtélyes okból, még hosszú életet is élt, és megkapta a Becsületrendet. Persze a költő ilyesmire nem pályázott, és későbbi élete során sem veszködött a címekért. Viszont masszívan ivott, és erre a szenvedélyére még rádobott egy lapáttal, hogy MÁV dolgozó lett. Akkortájt vizeskannákban hordta haza a rókusi pályaudvar restijéből a sört, és gimnazista lányokkal keveredett zúrós viszonyokba.

Második megálló, melyben összefüggés található Liszt V. transzcendens etűdje és egy lovaglőostor között

A költő, a kezdetek kezdetén, klasszikus gitár művész szeretett volna lenni. A szakközépiskolában (amelynek gépjármű technikai tagozatára egy végzetes tévedés folytán került) nem egyszer bukott le, amint órán szivattyúk tervezése és inercianyomatékok számítgatása helyett Paganini gitárdarabokat másol. Jó zenészek mondták, néhány kutyautó zenekarban meg is fordult szólógitárosként. (Ezért is tudta értékén kezelni Hátrahajlós Janikát, aki akkortájt egy kék Ibanezen játszott, amit a költő, ha valami koncert adódott, néha kölcsönkért.) Az iskola legnagyobb hozadéka az volt, hogy tizenhat évesen úrvezetői jogosítványt szerzett. Aztán repülőpilóta is szeretett volna lenni. Lett is. A későbbiekben huszonöt hosszú évet töltött az égen való barangolással. Mindemellett atletizált. Az érmeiket, plaketteket, okleveleket, amiket más földi halandók büszkén állítottak pellengérré lakásuk jól látható pontjain, ő egy műanyag dobozban tárolta, amit a lomtárban parkoltatott. Mindezeket fontos tudnunk ahhoz, hogy a következőkben történeteket teljes mélységükben megérthessük, mely történetek azzal vették az ő kezdetüket, hogy a költő egy szép nyári napon gondolt egy nagyot: elhatározta, hogy vasutas lesz.

Mint minden kisfiú, ő is rajongott a mozdonyokért. Egész életében élénken élt benne egy színes kép másodikos olvasókönyvéből, egy füstfelhőt eregető gőzmozdonyról, s a belőle vidáman integető masinisztráról. Végzettsége szerint nekifuthatott volna egy mozdonyvezető képzésnek, ám annyira azért mégsem kedvelte ezeket a vasszörnyeket. Az igazság az, hogy nem is tudta igazán, mit kezdjen önmagával. Végül arra jutott, gitárművész és zeneszerző lesz, de amíg az lesz, valamit mégiscsak tennie kell, és úgy gondolta, az a valami a vasutaság lesz.

A kacskaújú állomásfőnök kíváncsian méregette bűdös irodájának bűdös székéből az előtte tornyosuló nagydarab, hosszú hajú, nyegle ifjoncot: „Váltóőrnek tudnám alkalmazni, fordában.” A tököm lehet az a forda? – morfondírozott a költő, és így válaszolt – Rendben. Ekkor a kacskaújú közölte vele: nagy álmához,

hogy sínbohóc legyen, mindenekelőtt alkalmassági vizsgálat szükségeltetik. Jól van, bólintott a költő, és kifordult a bűdös irodából. Hamarosan értesítették, Budapestre kell utaznia, a MÁV Igazgatóság épületébe.

Miközben a bűdös fülkében zötykölődött, komolyan magába szállt. Ennek oka nem volt más, mint az, hogy Fakír névre hallgató gyermekkori barátja, ki már jó ideje váltóórként sínylődött, felhomályosította: „A forda, apám, a munkabeosztás. Délelőtt, délután, éjjel, mikor hogy. Váltókat olajozol, áligacc. Ha elkúrod, sittedre mész. A bódéd előtt vigyázzban állva tisztelegsz az állomáson áthúzó vonatoknak, és megpróbálsz elhajolni a sörös- meg a kólásüvegek elől, amikkel a vagonablakokból meghajigálnak az utasok. Köpködni is fognak, de a turhákat a légáramlat eltéríti.” Végre egy jó hír, gondolta a nyegle vasutas jelölt, és már nem is akart oly nagyon vasutasnak lenni.

Az igazgatóság épületében egy rahedli faszkalap közé csöppent. Mindegyik rohadtul vasutassá szeretett volna válni. Majd megvesztek, hogy vasutasok legyenek. Majd megbolondultak. Oda voltak. Kiült az arcukra: az életük a tét. Mi' pöcs! – morfondírozott az agyaglábakon álló költő (ami hétköznapi szóhasználatában a „mennyi pöcs” idiómának felelt meg), miközben gyanakodva hallgatta, miket hadoválnak a hülyék közt kacsázó fehér köpenyesek. Tintafolt- és arcképteszteket toltak az orra alá. „Nézze, és írja, mire gondol!” Felvidult. Végre elereszthette beteges fantáziáját. Egy kisfiú rajzolt fejének alája ezt körmölte: Ez a szipogó fiúcska egy muraközi ló hátán ül, szipogásának oka pedig nem más, mint az a tény, hogy édesanyja épp az imént verte véresre lovaglóostorral, mert nem gyakorolta öt órán keresztül egyhuzamban Liszt V. transzcendens zongoraetűdjét. És így tovább... A tesztek alatt sorjázta a tolla alól kikerülő, nagyobb-nál nagyobb baromságok. Gyorsan kihúzta a gyufát. Az egyik agykurkász nem bírta tovább cernával, és hazazavarta: „Elég volt, tűnjön innen, magával befejeztük!” Micsodaaa – horkantott az agyaglábú –, panaszt teszek a vezérigazgatónál! És már indult is, egy jó poén reményében.

Impozáns, vörös szőnyeg vezetett a vezérigazgató ajtajáig. Volt vagy húsz méteres. Ám, amint a szőnyeg végére érve az aranyszínű kilincserűt nyúlt volna, ideges kezek ragadták meg: „Várjon! Jöjjön vissza, befejezzük a vizsgálatot!”

Eltelt két hét, amit a költő, augusztus lévén, arra használt fel, hogy a Tiszára járjon úszni, és sütkérezzen a FOKA (Folyamszabályozó és Kavicskotró Vállalat) által kitermelt hatalmas homokhegy tetején, ahol kiskorú csajokat tanított smárolni, akik ezért hálából kaját és piát hordtak a hosszú hajú herének. Szeretett a homokhegyen – vizes fejét német juhászának nedves szőrére hajtva – döglenni. Bámulni a napfényes égen alakjukat változtató gomolyfelhőket (akkor még nem gondolt arra, amire később – már érett fejjel – nem is egyszer, hogy ezek a hófehér képződmények néha a sírkertek márvány kriptáihoz hasonlatosak). A világ tetején érezte magát, ahonnan ellátott egyfelől a Tisza és a Maros összefolyásáig, oda, ahová Attilát temették, másfelől az öreg híd mögött a forró levegőben remegő kéttornyú Dórnig. Ha melege lett, a folyóba vetette magát, melynek a vize reggelente, amikor a motorcsónakok még nem kavarták föl, olyan átlátszó volt, hogy megfigyelhette benne a part közelében bandázó vízhati keszegeket, és ha megszomjazott, ihatott is belőle. Megesett, hogy átúszott a túlsó oldalon üzemelő partfürdőre, de már akkoriban sem kultiválta a tömegnyomort. Aztán annak is kitalálta az ellenszerét: csakis zuhogó esőben evickélt át a túlpartra. A strand olyankor, kristálytisza vízű medencéivel, valószínűtlenül csendes és kihalt volt, mert hát ki is lett volna akkora ökö, hogy esőben feredőzzék bennük.

A két hét elteltével újabb értesítést kapott.

Harmadik megálló, melyben megismerszenek a négy- és kétlábúak

A kacskaújú állomásfőnök a dohányfüsttől és a penésztől addigra még bűdösebbé vált irodája íróasztala mögöl olyannyira szomorúan pillogott az addigra még hosszabb hajú jelöltre, hogy abban komolyan felmerült a gyanú, hogy a kacskaújúnak a napokban meghalhatott valakije. Szinte simogatta azokkal a tányérsapka alól szelíden barnálló szemével. Az anyja adhatta be a

kulcsot, nézegette a koszos falon függő koszos okleveleket és szolgálati szabályzatokat, jó lesz mihamarabb részvétet nyilvánítani. Végtére a tányérsapka törte meg a kínos csendet: „Sajnos, nem tudom váltóórnek alkalmazni, nézze!” – és a jelölt elé tolta az addig kezében remegő papírt. Az orvosi vizsgálat eredménye volt, amelyben a sértett fehérköpenyesek a reménybeli vasutast süketté, rövidlátóvá és idiótává nyilvánították. A látélet végén a vakok számára is jól láthatóan virított a vastag betűs, kurzivált konklúzió: „A vizsgált egyén felügyelet nélkül sínparókat nem keresztelhet!” A picsába, gondolta ekkor az agyaglábú, nem tudván még, hogy élete legszerencsésebb perceit éli, ugyanis a jólelkű, a láthatóan igen komoly fogyatékkal élő szerencsétlen ifjoncon mélységesen szánakozó állomásfőnök a következő pillanatban ezt mondta: „Darabszámlálónak tudnám alkalmazni.” A költőnek semmilyen fogalma nem volt a darabszámlálásról mint olyanról, de lelkesen rábólintott a nagyvonalúnak tűnő ajánlatra, ugyanis menet közben arra a megnyugtató felismerésre jutott, hogy a vonatok már biztosan nem fogják felaprítani, hiszen soha többé nem keresztelheti az útjukat, mivel nyomorékká lett nyilvánítva, tehát a darabszámlálás sem lehet valami veszélyes munka.

Az állomás egy távoli pontján – a főépülettől igen messze, a pályaudvarral tőzsomszédságban lévő TŰZÉP telep közelében – mutattak neki egy rozzant építményt és útjára eresztették azzal, hogy ott jelentkezzen Klárafalvy felügyelőnél. Na, ez már nem hangzott jól. Ugyanis, mióta egyszer igen részeg állapotában lecsukták garázdaságért, nem nagyon kultiválta a felügyelőket. Nem tudta, hogy a vasútnál tevékenykedőket különféle rangfokozatokkal jelölték meg még a vasutasoknál is okosabb valakik. Majd egy év múltán jutott csak a tudomására, hogy ő bizony, tulajdonképpen, segédfelügyelő. Ez volt a legalja.

Klárafalvy már kinézetében sem volt egyszerű. Makulátlan, vasalt, sötétkék egyenruhájával, piros csíkos tányérsapkájával, háta megett összezárt kezeivel, peckes járásával Napóleonra emlékeztette az újdonsült darabszámlálót, igaz, méretére nézvést Napóleonból kettőt is simán kiadott volna. A költő szemében legalább háromméteresnek tetszett. Másfelől viszont bal oldali szemöldöke alá applikált üvegszemével Columbo hadnagyra hajazott. Pirospszögás arcának jobbik fele élettől duzzadozott, ellenben ha valaki bal felől vette szemügyre: mintha egy cápára tekintett volna. A frissen beiktatott munkaerő, szerencsétlenségére, balról közelítette meg leendő főnökét, miáltal menten meg is fagyott a vér az ereiben. A cápatámadás azonban elmaradt. Helyette (híre már bizonytalán megelőzte) a nagy fehér undorodva végigmérte a Taigetoszra valónak ítélt sörényest, és átirányította egy, az irodájával szemközt nyíló helyiségbe. A nyomorék félénken bekopogott és benyitott.

A szobában asztalok és székek, a székeken négy hozzá hasonló korú figura, akik mind őt vizslatták. Én vagyok az új darabszámláló. „Tarkó vagyok” – nyújtotta felé kezét a látszatra rangidős darabszámláló. „A darabszámlálók” – mutatott a többiekre, akik erre bólintottak, majd egy öreg, kopott, barna asztalhoz vezette: „Ez lesz a helyed.” Kapott egy számlatömb-félét is: „Ma nincs munka, de holnap jön két négylábú.” Két négylábú, mi? – sópört végig a gyanakvás hulláma az újsütetű segédfelügyelőn, de nem szólt, mert nem akarta, hogy még az eddiginél is hülyébbnek nézzék. „Tudsz ultizni? – nézett rá Tarkó – Nem baj, majd megtanulsz” – és bemutatta a többieknek. Mindannyian a SZVSE (Szegei Vasutas Sport Egyesület) focistái voltak. Bújtattak munkanélküliek. A nyomorékká avaszsált kreatúra nem kerülhetett volna áldásosabb helyre. Gyorsan összehaverkodtak.

Másnap aztán tényleg befutott a két négylábú, néhány kétlábú társaságában. „Ehol vannak e – mutatott Tarkó a böhöm nagy, négytengelyes tehervagonokra, a négylábúakra –, láda van bennük!” A vagonok mellé tolató teherautók rakodói felnyitották a leplombált ajtókat, és tényleg, azok padlóiktól plafonjaikig dugig voltak a helyi konzervgyárnak címzett faládákkal. „Ez lesz a tied – mutatott Tarkó az egyik négylábúra, és elmagyarázta a kezdőnek a munkafolyamatot –, fogod a tollat, kinyitod a tömböt, számolod a ládákat és strigulázol. Húzol négy függőleges vonalat, az ötödikkel meg keresztben áthúzod mindegyiket, aztán megint négy és áthúzod, míg a végére nem érsz.” Lehidalog, nézett a ládatornyokra a tanonc és sebesen strigulázni kezdett, mert megkezdődött a kirakodás. A vége felé szemei előtt már ugráltak a vonalak. Négyezer strigulát húzott a jegyzettömbbe. Az idegösszeroppanás kerülgette. Ezt még egyszer nem csinálom

végig, felmondok – vetette oda az éppen arrafelé lebzselő, Dobó névre hallgató darabszámlálónak, aki annyiban volt kapcsolatba hozható Gárdonyival, hogy védőt imitált a SZVESÉ-ben Tarkó mögött, aki viszont csatárt imitált ugyanott. „Dobok egy hátast – kancsalított Dobó a füzetben hosszú oldalakon keresztül sorjázó strigulákra, majd a többiekre –, ez megszámlolta!” Mire mindannyian köréje gyűltek és hol őt, hol a füzetet vizslatták elképedten, amitől a segéd-felvigyázó hamarosan igen gané módon kezdte érezni magát. „Ez nem semmi, bakker – bökött Dobó a füzetre –, eddig még soha nem számolt el senki. De még tízig se.” Aztán magára hagyták. Megbassza az isten! – bődült el erre a kárvallott, és teljes erejéből a vagonhoz csapta a tömböt.

E naptól kezdődően sohasem számolt meg semmit. Helyette gőzerővel ultizott, miközben Tarkó által lassanként megismerte környezetét: „Ha nőd van, a TŰZÉP vezetőjével, Markoticcsal, vigyázni kell. Hatalmas farka van – intette új kártyapartnerét –, a múltkor sumákban seggbe kúrta a csajomat, de úgy, hogy az még a Markotics bránerét is összefosta!”

Ezt jó lesz megjegyezni, morfondírozott a tanonc, és bemondott egy rebetlit.

